

ประกาศสถาปนา

สมเด็จพระสังฆราช และ สมเด็จพระราชาคณะ

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
มหิตลาธิเบศรรามาธิบดีจักรีนฤเบดินทร สยามินทราธิราช
บรมนาถบพิตร

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ประกาศ
ว่า โดยที่ตำแหน่งสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก
ได้ว่างลง เป็นการสมควรที่จะสถาปนาสมเด็จพระราชาคณะชั้น
ดำรงตำแหน่งสมเด็จพระสังฆราช เพื่อจักได้บริหารการ
พระศาสนาให้สมบูรณ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕
และตามระเบียบราชประเพณีสืบไป อนึ่ง ทรงพระราชดำริว่า

ฉบับพิเศษ หน้า ๒

เล่ม ๔๐ ตอนที่ ๔๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๐๖

พระสงฆ์ซึ่งดำรงในสมณคุณใหญ่ยังมีอยู่ สมควรจะสถาปนา
ขึ้นเป็นสมเด็จพระราชาคณะแทนตำแหน่งที่ว่างในคราวนี้ด้วย

จึงทรงพระราชดำริว่า สมเด็จพระพุทธิโชษาจารย์ เป็น
พระมหาเถรเจริญในสมณคุณเนกขัมมปฏิบัติ สมบูรณ์ด้วย
ศีลาจารวัตรรัตตัญญุมหาเถรกรณธรรม มีปฏิภาณปรีชา ได้ศึกษา
แตกฉานในพระไตรปิฎกสัทธรรม รอบรู้อักขรสมัยทั้งสกสมัย
และไพรัชชพากย์เป็นอย่างดี ทั้งชำนาญในกัมภีร์โหราศาสตร์
พยากรณ์ ดำรงสถาพรอยู่ในสมณพรหมจรรย์ตลอดมา เป็นเวลา
ช้านานถึง ๖๕ พรรษา ได้ประกอบกรณียกิจเป็นहितานุहितประโยชน์
แก่พุทธจักรและอาณาจักรอย่างไพศาล ดังความพิสดารปรากฏ
ในประกาศสถาปนาเป็นสมเด็จพระราชาคณะ เมื่อวันที่ ๕
ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๖ นั้นแล้ว

ครั้นต่อมา สมเด็จพระพุทธิโชษาจารย์ ก็เจริญด้วยอุตสาหะ
วิริยาคฤศสามารถเอาภาระธุระพระพุทธานุศาสนเป็นพาหุกิจ
นิตยสมათานมิได้ที้อลหย ในการปกครองพระอารามก็ได้ทำการ
บูรณะปฏิสังขรณ์พระอุโบสถและบรมมบรรพต สำเร็จเรียบร้อย
ดีขึ้นกว่าแต่ก่อนเป็นอันมาก นอกจากนั้น ยังได้สร้างตึกเป็น
โรงเรียนพระปริยัติธรรมชั้นใหม่อีกหลังหนึ่ง นับว่าเป็นประโยชน์
ยิ่งแก่การพระศาสนา ดังเป็นที่ปรากฏอยู่แล้ว

เล่ม ๘๐ ตอนที่ ๔๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๐๖

บัดนี้ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ก็เจริญด้วยพรรษาอายุ กาลรัตต์คัมภีร์มหาสภาวัชรธรรมมั่นคงในพระพุทธศาสนา เป็น อจลพรหมจริยาภีรัต สงเคราะห์พุทธบริษัทปกครองสงฆ์ ดำรง ตำแหน่งสมณศักดิ์ติดต่อกันมาช้านานถึง ๕๕ พรรษา ได้เป็นครู และอุปัชฌายาจารย์แก่ฆราวาสเป็นอันมาก มีศิษยานุศิษย์แพร่หลาย ไพศาล เป็นที่เคารพสักการแห่งพุทธมามกะชนทั่วไป ประกอบ ด้วยขณะนี้ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ก็ได้เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ สมเด็จพระสังฆราช อยู่แล้ว จึงสมควรจะสถาปนาขึ้นเป็น สมเด็จพระสังฆราชสถลมหาสังฆปริณายก ประธานาธิบดีแห่ง สงฆมณฑล เพื่อเป็นศรีศุภมงคลแด่พระบรมพุทธศาสนาสืบไป

จึงทรงพระกรุณาโปรดให้สถาปนา สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ขึ้นเป็นสมเด็จพระสังฆราช มีพระนามตามจารึกใน พระสุพรรณบัฏว่า สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สุขุมวิธานธำรง สถลมหาสังฆปริณายก ตรีปิฎกโกศล วิมลคัมภีร์ญาณญาโณทยาภิธานสังฆวิสุต พุทธบริษัทคารวสถาน ธรรมปฏิภาณญาณสุนทร บวรธรรมบพิตร สมเด็จพระสังฆราช เสด็จสถิต ณ วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร พระอารามหลวง เป็นประธานในสงฆมณฑล ทั่วราชอาณาจักร

ฉบับพิเศษ หน้า ๔

เล่ม ๘๐ ตอนที่ ๔๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๐๖

ขออาราธนาให้ทรงรับธุระพระพุทธศาสนา เป็นภาระ
สั่งสอน ช่วยระงับข้อริษยา และอนุเคราะห์พระภิกษุสงฆ์สามเณร
ในสงฆมณฑลทั่วไป โดยสมควรแก่พระอิสริยยศ ซึ่งพระราชทาน
นี้ จงทรงเจริญพระชนมายุ วรณ สุข พล ปฏิภาณ คุณสารสิริ-
สวัสดิ์ จิรัฏฐิติ วิรุฬหิไพบูลย์ ในพระพุทธานุภาพ เทอญ

ให้ทรงมีพระราชาคณะและพระครูฐานานุกรมระดับพระ-
อิสริยยศ ๑๕ รูป คือ พระมหาคณานุสิขย์ สังฆอิสริยาลงกรณ์
สุนทรธรรมสาธก พุทธปาพจนดิลกมหาเถรกิจจการี คณาธิบดี
ศรีรัตนคณาจารย์ พระราชาคณะปลัดขวา ๑ พระจุลคณานุศาสน์
วิจารณ์ภาสภาคยคุณ สุนทรศาสนกิจบรรหาร มหาเถรธิดการ-
ชุกรารี สมุหบดีศรีธรรมภาณคณาจารย์ พระราชาคณะปลัดซ้าย ๑
พระครูธรรมกถาสุนทร ๑ พระครูวินัยกรรมโสภณ ๑ พระครู
พรหมวิหาร พระครูพระปริตร ๑ พระครูมานวิสุทธิ พระครู
พระปริตร ๑ พระครูวินัยธร ๑ พระครูธรรมธร ๑ พระครูพิมล-
สรภาณ พระครูคู่สวด ๑ พระครูพิศาลสรคุณ พระครูคู่สวด ๑
พระครูพิบูลบรรณวัตร ๑ พระครูพิพัฒน์บรรณกิจ ๑ พระครู
สังฆบริหาร ๑ พระครูสมุห์ ๑ พระครูใบฎีกา ๑ ขอให้พระคุณ
ผู้ได้รับตำแหน่งทั้งปวงนี้ มีความสุขสิริสวัสดิ์สถาพรใน
พระบวรพุทธศาสนา เทอญ

ฉบับพิเศษ หน้า ๕

เล่ม ๔๐ ตอนที่ ๔๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๐๖

อนึ่ง ทรงพระราชดำริว่า พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ เป็นพระเถระผู้เจริญในสมณคุณเนกขัมมปฏิบัติ สมบูรณ์ด้วยศีลาจารวัตรรัตตัญญูมหาเถรธรรมมั่นคงตลอดมาช้านาน ได้ประกอบกรณียกิจเป็นหิตานุหิตประโยชน์แก่พุทธจักรและอาณาจักรอย่างไพศาล ดังความพิสดารปรากฏในประกาศสถาปนาเป็นที่รองสมเด็จพระราชาคณะ เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๐๐ นั้นแล้ว

ครั้นต่อมา พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ ก็ยังเจริญในสมณคุณเอภาาระธุระพระพุทธานุสาสนา อุตสาห์อบรมสั่งสอนพุทธบริษัททั้งบรรพชิตและภิกษุสงฆ์ ให้ตั้งอยู่ในสัมมาทิฏฐิปฏิบัติมิได้ทอดทิ้ง ในการปกครองคณะสงฆ์ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๔ ก็ได้ดำรงตำแหน่งสังฆมุนตรีว่าการองค์การสาธารณูปการ และในการเปลี่ยนแปลงระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ใหม่ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ ก็ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการมหาเถรสมาคม ตามที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันนี้ จึงนับว่า พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ เป็นผู้เจริญด้วยอุตสาหวิริยภาพ และสมบูรณ์ด้วยคุณธรรมปรีชาสามารถ

บัดนี้ พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ ก็เจริญด้วยพรรษาอายุกาลวิญญู คุณวิญญู มั่นคงในพระพุทธานุสาสนา เป็นอจลศรัทธา-

ฉบับพิเศษ หน้า ๖

เล่ม ๘๐ ตอนที่ ๔๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๐๖

พรหมจริยาภิรัต สงเคราะห์พุทธบริษัทให้เจริญในธรรมปฏิบัติ
สามารถในการบริหารพระศาสนา เป็นที่ปรากฏแก่มวลพุทธ
บริษัทและทางราชการ มีศึษยานุศิษย์แพร่หลายไพศาล เป็นที่
เคารพสักการแห่งพุทธมามกะชนโดยทั่วไป สมควรจะยกย่อง
ให้ดำรงในอัครฐานันดรที่สมเด็จพระราชาคณะได้

จึงทรงพระกรุณาโปรดให้สถาปนา พระอุบาลีคุณูปมาจารย์
จีนเป็นสมเด็จพระราชาคณะ มีราชทินนามตามที่จารึกใน
สุพรรณบัฏว่า สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ญาณอดุล สุนทรนายก
ตรีปิฎกวิद्याคุณ วิบุลคัมภีรญาณสุนทร ธรรมิกคณิสสร บวร
สังฆาราม คามวาสี อรัณยวาสี สถิต ณ วัดราชบพิธสถิตมหาสีมา
ราม ราชวรวิหาร พระอารามหลวง มีฐานานุศักดิ์ตั้งฐานานุกรม
ได้ ๑๐ รูป คือ พระครูปลัดสัมพิพัฒน์สีลาจารย์ ญาณชาดา
ธรรมิกมหาสังฆานุนายก ปิฎกธรรมรักขิต ๑ พระครูวินัยธร ๑
พระครูธรรมธร ๑ พระครูเมธีงกร พระครูคู่สวด ๑ พระครูวรวงศ์
พระครูคู่สวด ๑ พระครูธรรมรัต ๑ พระครูธรรมรุจิ ๑ พระครู
สังฆวิจารณ์ ๑ พระครูสมุห์ ๑ พระครูใบฎีกา ๑

อนึ่ง ทรงพระราชดำริว่า พระธรรมบัญญัติ เป็นพระเถร
ผู้เจริญในสมณคุณ ยินดีในเนกขัมมปฏิบัติ สมบูรณ์ด้วย
สีลาจารวัตรรัตตัญญุมหาเถรธรรมตลอดมาช้านาน ได้ประกอบ

ฉบับพิเศษ หน้า ๗

เล่ม ๘๐ ตอนที่ ๔๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๐๖

กรณีก็จะเป็นहितานุहितประโยชน์แก่พุทธจักรและอาณาจักรอย่าง
ไพศาล ดังความพิสดารปรากฏในประกาศสถาปนาเป็นที่รอง
สมเด็จพระราชาคณะ เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๐๔
นั้นแล้ว

ครั้นต่อมา พระธรรมบัญญัติ ก็เจริญยิ่งในสมณคุณ
เอกราชระอุระพระพุทธานุศาสตร์ อุตสาหุธรรมสั่งสอนพุทธบริษัท
ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ ให้ตั้งอยู่ในสัมมาทิฎฐิปฏิบัติมิได้
ท้อถอย ในการปกครองคณะสงฆ์ เมื่อได้มีการเปลี่ยนแปลง
ระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ใหม่ ตามพระราชบัญญัติ
คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ พระธรรมบัญญัติ ก็ได้รับแต่งตั้ง
ให้เป็นกรรมการมหาเถรสมาคม ตามที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันนี้
จึงนับว่าพระธรรมบัญญัติ เป็นผู้เจริญด้วยอุตสาหุวิริยภาพ
และสมบุรณ์ด้วยคุณธรรมปรีชาสามารถ

บัดนี้ พระธรรมบัญญัติ ก็เจริญด้วยพรรษายุกาล วิญญู
คุณวิญญู มั่นคงในพระพุทธานุศาสตร์ เป็นอจลพรหมจริยาภีรัต
สงเคราะห์พุทธบริษัทให้เจริญในธรรมปฏิบัติทา สามารถในการ
บริหารพระศาสนา เป็นที่ปรากฏแก่มวลพุทธบริษัทและทาง
ราชการ มีศิษยานุศิษย์แพร่หลายไพศาล เป็นที่เคารพสักการ

เล่ม ๘๐ ตอนที่ ๔๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๐๖

แห่งพุทธมามกะชนโดยทั่วไป สมควรจะยกย่องให้ดำรงใน
อัครฐานะันดรที่สมเด็จพระราชาคณะได้

จึงทรงพระกรุณาโปรดให้สถาปนา พระธรรมบัญญัติ
ขึ้นเป็นสมเด็จพระราชาคณะ มีราชทินนามตามที่จารึกใน
สุพรรณบัฏว่า สมเด็จพระพุฒาจารย์ สมถวิปัสสนาญาณปรีชา
อรัญญิกมหาปริณายก ตรีปิฎกโกศล วิมลคัมภีร์ญาณสุนทร
บวรสังฆาราม คามวาสี อรัณยวาสี สถิต ณ วัดอรุณราชวราราม
ราชวรมหาวิหาร พระอารามหลวง มีฐานานุกิตติตั้งฐานานุกรม
ได้ ๑๐ รูป คือ พระครูปลัดสัมพิพัฒน์ธุดาจารย์ ปรีชาญาณ-
ประยุต วิสุทธีจริยาธิการนายก ปิฎกธรรมรักจิต ๑ พระครู
วินัยธร ๑ พระครูธรรมธร ๑ พระครูศัพทสุนทร พระครูคู่สวด ๑
พระครูอมรโฆสิต พระครูคู่สวด ๑ พระครูวิจิตรสังฆการ ๑
พระครูวิจารณ์โกศล ๑ พระครูธรรมรักจิต ๑ พระครูสมุห์ ๑
พระครูใบฎีกา ๑

ขออาราธนาพระคุณ ผู้ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณฐานะันดร
เพิ่มอสิริยศในครั้งนี้ จงรับธุระพระพุทธศาสนา เป็นภาระ
สั่งสอน ช่วยระงับอบอัทธิน และอนุเคราะห์พระภิกษุสงฆ์
สามเณรในคณะและในพระอาราม โดยสมควรแก่กำลังและ

ฉบับพิเศษ หน้า ๕

เล่ม ๘๐ ตอนที่ ๔๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๐๖

อิสริยยศ ซึ่งพระราชทานนี้ และจงเจริญอายุ วรรณ สุข พล
ปฏิบัติ คุณสารศรีสวัสดิ์ จิรัฎฐิติ วิรุฬหิไพบูลย์ ในพระพุทธร-
ศาสนาเทอญ

ประกาศ ณ วันที่ ๔ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๐๖ เป็น
ปีที่ ๑๘ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ส. ธนะรัชต์

นายกรัฐมนตรี